Tien jaar Convenant Asbestslachtoffers: een trieste balans

Lydia Charlier[1]

HET CONVENANT ASBESTSLACHTOFFERS STAAT ALS EEN SUCCES TE BOEK. MAAR VANAF 2000 SLAAGDEN SLECHTS 39 VAN DE 100 BEMIDDELINGSAANVRAGEN DOOR ONOVERKOMELIJKE JURIDISCHE HOBBELS. DE NOODKLOK WORDT BIJ DEZE GELUID.

Een uitgebreide versie van dit artikel is te raadplegen op www.njb.nl als link bij dit artikel.

Het Convenant Asbestslachtoffers bestaat dit jaar tien jaar.[2] Een goed moment om met een kritische blik terug te kijken op de keuzes die in 1998 werden gemaakt, de doelen die werden gesteld, en deze in het licht te plaatsen van de behaalde resultaten.
Ik zal in dit artikel signaleren dat de gestelde doelen niet worden gehaald. Doel van deze terugblik is dan ook te komen tot herbezinning van de uitgangspunten die aan het Convenant ten grondslag liggen.

Het Convenant

Naar aanleiding van het advies van prof. mr. J. de Ruiter[3] werd op 23 november 1998 het Convenant Instituut Asbestslachtoffers[4] gesloten. Doelstelling van het Convenant was om de mesothelioomslachtoffers maatschappelijke erkenning te bieden, en hen een juridische lijdensweg te besparen. In 2000 werd daarom het Instituut Asbest Slachtoffers (IAS) opgericht. Het IAS heeft tot taak om op grond van zijn kennis en de door hem verzamelde feiten te adviseren en bemiddelen over de aansprakelijkheid van de werkgever. Tevens vervult het de rol van kenniscentrum.[5]

Mesothelioomslachtoffers zijn te vinden onder werknemers die tijdens hun werkzaamheden aan asbest werden blootgesteld, hun huisgenoten, zelfstandigen die werden blootgesteld, en onder blootgestelden in het milieu. Een nieuwe generatie slachtoffers in de privésfeer is te verwachten.[6,7,8] Na de oprichting van het IAS zijn voor deze

Auteur

1. Mr. L.E.M. Charlier is advocaat bij Beer Advocaten te Amsterdam en gespecialiseerd in werkgeversaansprakelijkheid op het gebied van bedrijfsongevallen en beroepsziekten, waaronder zaken verband houdende met blootstelling aan asbest.

Noten

2. Anders dan de naam doet vermoeden ziet het Convenant slechts op een oplossing voor mesothelioomslachtoffers, en niet voor slachtoffers van andere asbestziekten.
3. Het adviesrapport De Ruiter 'Asbestslachtoffers' advies in opdracht van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, maart 1997 (ISBN 9052506728) en het rapport 'Schatting van asbestgerelateerde ziekten' (ISBN 9052503702). VUGA Uitgeverij, 070-3819900.
4. De Ruiter onderzocht ook andere oplossingsmogelijkheden zoals een bindend advies en een asbestfonds. Dat was volgens De Ruiter onhaalbaar: bij werkgevers, verzekeraars en overheid bestond daarvoor geen animo. In andere landen werden alternatieve oplossingen voor mesothelioomslachtoffers gevonden. Het voert te ver om deze in het bestek van dit artikel te bespreken.
5. Zie <www.asbestslachtoffers.nl>.
6. Het televisieprogramma Netwerk op 11 februari 2008: <www.netwerk.tv/archief/6483235/2191/Asbestbesmetting_in_Nederland.html>.
7. *LJN* BC7697 betreffende asbestblootstelling van kinderen op scholen.
8. Zie *NJB* 2008, 379, afl. 8, p. 436 e.v.: het artikel 'Asbestschade buiten de werkomgeving', mr. S.D. Lindenbergh en mr J.W.M.K Meijer.

De belangrijkste doelstelling van het Convenant – de bekorting van de juridische lijdensweg – wordt meestal niet gehaald

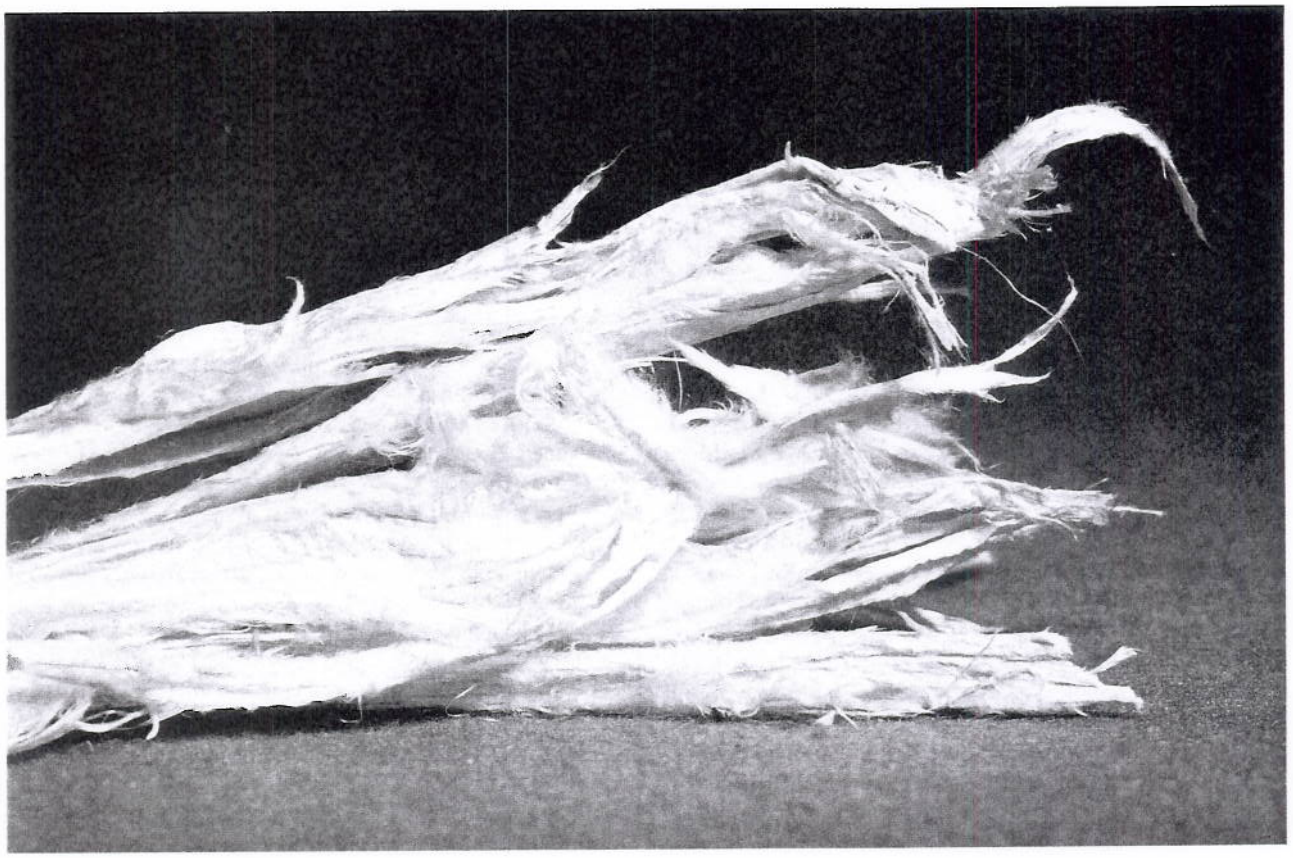

Close-up van asbestvezels. Fotograaf: De Agostini Picture Library/Getty Images.

slachtoffers aanvullende regelingen getroffen, allereerst in de vorm van de regeling TAS (Regeling Tegemoetkoming Asbestslachtoffers).[9] Deze regeling vormt een vangnet van overheidswege voor voormalige werknemers die hun werkgever niet konden aanspreken. De regeling werd op 1 januari 2003 uitgebreid in die zin dat voor alle mesotheliomslachtoffers én hun huisgenoten een voorschot op de uiteindelijke schadevergoeding mogelijk werd.[10] Recentelijk, op 1 december 2007, trad de regeling Tegemoetkoming Niet-werkgerelateerde Slachtoffers in werking. Deze biedt een vergelijkbaar vangnet voor anderen dan werknemers.[11]

Kort gezegd voorziet het Convenant in een vergoeding van € 55 163 (peiljaar 2008) voor mesotheliomslachtoffers voor wie de bemiddeling slaagt. Voor slachtoffers bij wie dat niet het geval is, wordt van overheidswege door de regeling TAS en TNS voorzien in een vergoeding van € 17 050 (peiljaar 2008).[12]

Het Convenant wordt tot voorbeeld gesteld, enerzijds om de keuze tot alternatieve geschillenbeslechting en anderzijds als uiting van maatschappelijke betrokkenheid van de rijksoverheid bij het lot van asbestslachtoffers.[13] Daar zijn kanttekeningen bij te maken.

De keuzes die ten grondslag liggen aan het Convenant hebben negatieve effecten. Vanaf 2000 slaagden 39 van de honderd bemiddelingsaanvragen. In 36 gevallen slaagde de bemiddeling niet. In die gevallen werd alleen de Regeling TAS uitgekeerd.[14] Voor die slachtoffers geldt dat ze op een procedure zijn aangewezen. De uitzondering blijkt groter dan de regel.

De belangrijkste doelstelling van het Convenant – de bekorting van de juridische lijdensweg – wordt daarmee in het merendeel van de gevallen niet gehaald. De oorzaken daarvan zijn het gevolg van voornoemde keuzes: zoals de keuze omtrent de positie van het IAS en de keuze voor toepasselijkheid van het geldend recht. Onoverkomelijke juridische hobbels zijn het gevolg.

Ik zal deze oorzaken nader bespreken. Ik zal signaleren dat – als de ingeslagen weg wordt voortgezet – al in de nabije toekomst de rol van het Instituut voor Asbestslachtoffers als bemiddelaar aan belang zal inboeten.

De hybride positie van het IAS

Het IAS heeft tot taak de feiten rond de vordering van het slachtoffer in kaart te brengen. Het instituut kan, na voltooiing van haar onderzoek naar de feiten, adviseren over de aansprakelijkheid van de werkgever. Het IAS is echter, hoewel die indruk bij de slachtoffers wel bestaat, géén belangenbehartiger.

De positie van het IAS is in de aard hybride. Het Instituut wordt gedomineerd door de invloed van de Convenantpartijen. Als gevolg daarvan is het advies van het IAS niet bindend.[15]

Van de mogelijkheid tot het doen van een verzoek ex artikel 96 Rv werd tot op heden geen gebruikgemaakt.[16] Ook van de mogelijkheid tot regres door de SVB, waarin het IAS een rol speelt, werd nauwelijks gebruikgemaakt.

En er is meer: voorop staat dat de belangen van het slachtoffer niet door het IAS mogen worden gefrustreerd. Het vorderingsrecht van slachtoffers moet bij afwijzing van de vordering in rechte overeind blijven. Aan dat belang

is te weinig aandacht geschonken. Daarmee is het handelen van het IAS in strijd gekomen met de belangen van de slachtoffers.
Uit de praktijk blijkt bovendien dat aan de bovennormatieve schade van slachtoffers onvoldoende aandacht wordt besteed.

Ten slotte: de rol van kenniscentrum is tot dusverre onvoldoende uit de verf gekomen. Wat inmiddels feiten van algemene bekendheid zouden moeten zijn, wordt in de jurisprudentie anno 2008 nog steeds niet als zodanig gezien.[17]

Staat de positie van het IAS daaraan in de weg?

Kortom: de positie van het IAS verdient de aandacht van de Convenantpartijen. Slachtoffers hebben recht op duidelijkheid.

Vier obstakels voor het verkrijgen van een volledige Convenantvergoeding

In het Convenant is de keuze gemaakt voor toepasselijkheid van het Nederlands geldend recht. Het verkrijgen van de volledige Convenantvergoeding € 55 163 (peiljaar 2008) is in juridisch en financieel opzicht een hobbelige weg. Vier belangrijke obstakels zal ik hieronder kort bespreken. Deze hebben verstrekkende consequenties voor de resultaten van het IAS.

De eerste hobbel: het bewijs naar geldend recht

Van toepassing is artikel 7:658 BW, voorheen artikel 7A:1638x en voordien artikel 1638x BW. Van belang zijn de regels die in de jurisprudentie vanaf de jaren negentig werden geformuleerd.[18]

Het slachtoffer, en dus ook het IAS, ziet zich geconfronteerd met het gehele scala aan relevante bewijsrechtelijke onderwerpen: vragen van stelplicht en bewijslast, vragen van schending der zorgplicht, en vragen rond de causaliteit zijn bepalend voor de haalbaarheid van de bemiddeling door het IAS. Problemen met het bewijs van het dienstverband en de blootstelling zijn de oorzaak van vele afwijzingen van de volledige Convenantvergoeding van € 55 163.

Komt de werknemer aan de op hem rustende bewijslast tegemoet, dan moet de werkgever bewijzen dat hij aan zijn zorgplicht heeft voldaan. In dat kader is de 'state of the art' en de 'state of the industry' van belang. Anders gezegd: wist de werkgever of behoorde hij te weten van de schadelijkheid van asbest en de te nemen maatregelen? Vroege blootstellingsgevallen kampen met dit bewijs.[19] Daarin ligt de oorzaak van een substantieel aantal afwijzingen van de volledige Convenantvergoeding.

Ook de causaliteit is soms een probleem. Zo heeft bijvoorbeeld lange tijd het misverstand geleefd dat wit asbest geen mesothelioom kon veroorzaken.[20]

Dit onderstreept de rol van het IAS bij het concreet vergaren van het bewijs en haar rol als kenniscentrum. Beide rollen kennen ruimte voor verbetering.

Het handelen van het IAS is in strijd gekomen met de belangen van de slachtoffers

De tweede hobbel: de verjaring naar geldend recht

De tweede hobbel voor het slachtoffer wordt gevormd door de verjaring. Verjaringsgevallen nemen – gelet op het feit dat de piek van de asbestinvoer in Nederland[21] inmiddels ruim 30 jaar geleden is – in aantal snel toe.

De absolute verjaringstermijn voor dit soort gevallen is ex artikel 3:310 lid 2 BW 30 jaar na de laatste blootstelling aan asbest. Per 1 februari 2004 is artikel 3:310 lid 5 BW ingevoerd.[22] Deze bepaling is op blootstellingen van vóór 1 februari 2004 van toepassing. Voor eerdere blootstellingen is van toepassing de 30-jarige verjaringstermijn van artikel 3:310 lid 2 BW.

Van belang is in dat kader het arrest inzake *Van Hese/De Schelde.*[23]

De Hoge Raad heeft in dat arrest geoordeeld dat in uitzonderingsgevallen, zoals in asbestzaken, de redelijkheid de absolute verjaringstermijn van 30 jaar kan doorbreken. De vordering moet in dat geval volgens de Hoge Raad worden beoordeeld op grond van de volgende zeven gezichtspunten:

'a. of het gaat om vergoeding van vermogensschade dan wel van nadeel dat niet in vermogensschade bestaat, en – mede in verband daarmede – of de gevorderde schadevergoeding ten goede komt aan het slachtoffer zelf, diens nabestaanden dan wel een derde;
b. in hoeverre voor het slachtoffer respectievelijk zijn nabestaanden ter zake van de schade een aanspraak op een uitkering uit anderen hoofde bestaat;

Noten

9. *Stcrt.* 2000, 16, p. 9.
10. *Stcrt.* 2002, 246, p. 28
11. *Stcrt.* 2007, 232, p. 18. Regeling TNS, in werking getreden op 1 december 2007. Deze regeling valt buiten het bestek van deze terugblik op tien jaar Convenant.
12. *Stcrt.* 2007, 232, p. 18.
13. Vergelijk in dat kader het artikel 'Een uiting van maatschappelijke betrokkenheid' van de hand van prof. mr. W.H. van Boom, *AV&S* 2005, 11, afl. 2, p. 60 e.v.
14. Jaarverslag IAS 2006, p. 11.
15. Voor een bindend advies van het IAS heeft prof. De Ruiter de handen niet op elkaar gekregen. Verzekeraars hebben deze keuze geblokkeerd.
16. Art. 96 Rv regelt de mogelijkheid om aan de kantonrechter een bindend, niet voor hoger beroep vatbaar oordeel te vragen.
17. HR 17 februari 2006, *LJN* AU6927.
18. HR 6 april 1990, *NJ* 1990, 573 inzake *Jansen/Nefabas*, HR 25 juni 1993, *NJ* 1993, 686 inzake *Cijsouw/De Schelde I*, Hof 's-Gravenhage 25 februari, *JAR* 1997/53, HR 2 oktober 1998, *NJ* 1999, 683, m.nt. J.B.M. Vranken inzake *De Schelde/Erven Cijsouw II*, HR 30 april 2000, *NJ* 2000, 430 en *NJ* 2000, 431, m.nt. A.R. Bloembergen, HR 17 november 2000, *NJ* 2001, 596 inzake *Unilever/Dikmans*, HR 20 mei 2005, *LJN* AU6927, HR 31 maart 2006, *LJN* AU6092 en *LJN* AU6093, HR 2 juni 2006, *LJN* AW6167 inzake *Köpke/Kampen*, HR 23 juni 2006, *LJN* AW6166 inzake *Havermans/Luykcs*, HR 31 maart 2006, *RvdW* 2006, 328, *LJN* AU6092 inzake *Nefalit/Karamus*. Voorts HR 27 april 2007, *LJN* AZ6717 en Hof 's-Hertogenbosch 31 juli 2007, *LJN* BB1552, Hof 's-Hertogenbosch 8 januari 2008, *LJN* BC3222 en Hof 's-Hertogenbosch 1 april 2008, *LJN* BC8292. Ten slotte Hof 's-Gravenhage 18 augustus 2006, *LJN* AY8791 gevolgd door HR 16 mei 2008, *LJN* BC7683, 81 RO inzake *Pekaar/Atofina*, met conclusie van A-G Langemeijer. Vergelijk ook L.E.M. Charlier: 'De bewijslastverdeling in beroepsziektezaken I en II', *L&S* 2006, nr. 3 en *L&S* 2008, nr. 3.
19. Werkgeversaansprakelijkheid is immers geen risicoaansprakelijkheid.
20. Vergelijk HR 4 juni 2004, *JAR* 2004/287 inzake *Broug/Gemex*.
21. In 1975.
22. *Stb.* 2003, 495, art. 3:310 lid 5 BW.
23. HR 28 april 2000, *LJN* AA5635, *NJ* 2000, 430 inzake *Van Hese/De Schelde*.

c. de mate waarin de gebeurtenis de aangesprokene kan worden verweten;
d. in hoeverre de aangesprokene reeds vóór het verstrijken van de verjaringstermijn rekening heeft gehouden of had behoren te houden met de mogelijkheid dat hij voor de schade aansprakelijk zou zijn;
e. of de aangesprokene naar redelijkheid nog de mogelijkheid heeft zich tegen de vordering te verweren;
f. of de aansprakelijkheid (nog) door verzekering is gedekt;
g. of na het aan het licht komen van de schade binnen redelijke termijn een aansprakelijkstelling heeft plaatsgevonden en een vordering tot schadevergoeding is ingesteld.'

Drie gezichtspunten zijn in de praktijk met name van belang. Het gaat om gezichtspunten c, f, en g. In het kader van g is een langere behandeltermijn dan zes maanden door het IAS funest. Terzijde is in kort geding ook gezichtpunt b van belang.[24] Uit de jurisprudentie[25] en de cijfers van het IAS blijkt dat een (te) groot aantal vorderingen op deze punten strandt.

De derde hobbel: de gevallen die worden getroffen door faillissement of ontbinding van de werkgever

In verband met de lange latentieperiode komt het meer dan eens voor dat werkgevers ontbonden of failliet zijn. Voor de slachtoffers die zich met deze problematiek geconfronteerd zien, bestaat de vangnetregeling van de regeling TAS.

Voor deze slachtoffers zijn er onder omstandigheden verhaalsmogelijkheden voor de volledige schadevergoeding door heropening van de vereffening.[26] Voor het veiligstellen van de immateriële schade is bliksemsnelle actie noodzakelijk. De aanspraak op de vordering ter zake van smartengeld moet immers ex artikel 6:106 lid 2 BW bij leven aan de aansprakelijke persoon worden meegedeeld. Deze moet echter eerst weer 'tot leven worden gebracht' door heropening van de vereffening en benoeming van een vereffenaar. Blijft tijdige mededeling aan de vereffenaar uit, dan gaat deze vordering op het moment van overlijden van het slachtoffer verloren.

Het IAS kan deze vordering niet voor het slachtoffer instellen. Daarvoor is verwijzing naar een rechtshelper nodig. Gebeurt dat niet, dan blijft het slachtoffer aangewezen op de marginale vergoeding van de regeling TAS. De praktijk laat zien dat verwijzing door het IAS uitblijft terwijl het belang van het slachtoffer dit bepaaldelijk vordert.[27]

De vierde hobbel: de financiële aspecten

Een vierde hobbel is ten slotte voor het slachtoffer gelegen in het financiële aspect van belangenbehartiging. Voor het voeren van een procedure is rechtskundige bijstand noodzakelijk. Minder vermogende slachtoffers (het merendeel) kunnen zelf geen rechtshelper betalen en moeten dus een beroep doen op gesubsidieerde rechtsbijstand.

De regeling TAS vormt voor het slachtoffer in voorkomende gevallen een belemmering voor de financiering van een procedure.

Na ontvangst van de Regeling TAS komt het slachtoffer in de meeste gevallen niet meer voor een toevoeging in aanmerking.[28] De praktijk laat zien dat de wens tot een procedure zich meestal pas geruime tijd na de diagnose voordoet. Voor de beoordeling van een toevoeging geldt als peiljaar twee jaar voor de aanvraag. Als in dat jaar regeling TAS is ontvangen, dan wordt de toevoeging vaak afgewezen.[29]

Als de eiser al voor een toevoeging in aanmerking komt, hij de procedure wint en alsnog de volledige Convenantvergoeding[30] ontvangt, dan wordt de toevoeging ingetrokken. De eiser moet in dat geval zijn kosten in rechte alsnog zelf betalen. Van de Convenantvergoeding van € 55 163 zal dan al gauw gelet op de omvang van de jarenlange procedures niet veel overblijven. Al met al geen aantrekkelijk vooruitzicht.

Daarnaast gaat het veelal om bewerkelijke zaken. Gelet op de recente nieuwe leidraad bewerkelijke zaken[31] zal niet snel een verhoging van de onder de toevoeging vallende uren van de rechtshelper worden verkregen. Dat vormt een belemmering bij de behandeling van deze zaken.

De regeling TAS vormt in voorkomende gevallen tevens een belemmering voor het verkrijgen van een spoedeisende voorziening die verder gaat dan het voorschot op grond van de Regeling TAS.[32]

Vier vragen

De vraag moet worden gesteld of de keuzes die tien jaar geleden in het Convenant werden gemaakt nog te verdedigen zijn. Mijns inziens zijn deze keuzes aan heroverweging toe. Uit de ontwikkelingen tot dusver blijkt, dat de belangen van asbestslachtoffers in het Convenant onvoldoende zijn gewaarborgd.

De kring van gerechtigden

De primaire vraag rijst of de keuzes die tien jaar geleden werden gemaakt ten aanzien van de kring van gerechtigden nog opportuun zijn. Ook asbestose, pleurale plaques en longkanker zijn aantoonbaar aan asbestblootstelling te relateren. Voor toepasselijkheid van het Convenant werd niet gekozen. De vraag rijst naar de rechtvaardiging daarvan, mede gelet op de ontwikkelingen in de jurisprudentie.[33] Een dialoog daaromtrent wordt node gemist.

Het poldermodel

Het polderieke karakter van het Convenant roept ongewenste onduidelijkheden in het leven. De positie van het IAS is onduidelijk. De hybride positie en de werkwijze van het IAS verdient verduidelijking en heroverweging.

De vergoedingen die worden verstrekt zijn zowel in nationaal als in internationaal verband laag tot zeer laag.[34] De argumenten daarvoor zijn gelegen in de betaalbaarheid van de regeling, en de solidariteit van de slachtoffers. Consequentie is dat het verlies aan levensverwachting van een HIV-besmet slachtoffer € 136 000 'waard' is, terwijl de norm voor de bekorte levensverwachting van een mesothelioomslachtoffer 'slechts' € 55 163 is. Dat verschil valt niet te rechtvaardigen gelet op het geringe aantal volledige Convenantvergoedingen dat wordt toegekend.[35] Solidariteit vraagt in dit geval van de slachtoffers een (te) hoge prijs.

De bemiddelende rol: een tandeloze tijger

De derde vraag is of de keuze voor een 'bemiddelende' rol voor het IAS de juiste is geweest. Bemiddeling betekent in dit geval feitelijk: advisering. Het advies tot aansprake-

lijkheid kan door de aansprakelijke partij zonder moeite terzijde worden gelegd. De cijfers laten zien dat slechts 39% van het totale aantal claims door werkgevers vrijwillig werd gehonoreerd. Gevolg is dat meer dan de helft van het aantal slachtoffers van wie vaststaat dat er sprake is van mesothelioom zich tevreden moet stellen met lage vergoeding van de regeling TAS, of genoodzaakt is alsnog een lange juridische strijd aan te gaan.

Gelet op de grote aantallen verjaringsslachtoffers die te verwachten zijn na de piekinvoer van asbest vanaf 1975 is te voorzien dat de bemiddelende rol van het IAS in omvang zal afnemen. Steeds meer zullen slachtoffers op de regeling TAS aangewezen zijn. De weegschaal zal daarbij in het voordeel van werkgevers doorslaan terwijl het belang van asbestslachtoffers het onderspit zal delven. Het doel van het Convenant wordt daarmee geweld aangedaan, zo niet voorbij gestreefd. Voorkomen moet worden dat het IAS over niet al te lange tijd door een stroom van verjaringszaken verwordt tot een adviesorgaan van de SVB ter uitvoering van de regeling TAS.[36]

Het geldend recht: de juiste keus?

Last but not least rijst de vraag of de keuze voor toepasselijkheid van het geldend recht de juiste is geweest. Dat geldt voor bewijsvragen in de sfeer van de blootstelling en de verjaring. De risico's van lange termijn die sinds de blootstelling is verstreken, worden volledig aan de slachtoffers toegerekend. Het risico van schadevergoeding wordt afgewenteld op de overheid in het kader van de regeling TAS. Werkgevers ontspringen de aansprakelijkheidsdans.

Voordeel van de regeling TAS is dat een aantal slachtoffers die zonder deze regeling helemaal geen vergoeding zou hebben gekregen, nu toch voor een vergoeding van € 17 050 in aanmerking komt. Praktijk is echter dat het leed en de sterk bekorte levensverwachting van de slachtoffers nu al in meer dan de helft van de gevallen[37] wordt 'afgedaan' met toekenning van deze (in nationaal en internationaal verband bezien zeer lage) vergoeding van € 17 050. De rechtvaardiging daarvoor ontbreekt.

Conclusie: een trieste balans

Waar in de literatuur wordt verdedigd[38] dat asbestslachtoffers in het aansprakelijkheidsrecht 'gewonnen' zouden hebben, verdient dat standpunt anno 2008 op zijn minst nuancering.

De keuzes die in 1998 werden gemaakt leiden op grond van het voorgaande tot een trieste balans voor asbestslachtoffers.

De belangen van de slachtoffers komen in het licht van de doelstellingen van het Convenant gelet op de slagingscijfers onvoldoende tot hun recht. De oorzaken daarvan zijn gelegen in de keuzes die bij de totstandkoming van het Convenant werden gemaakt. Die keuzes zijn aan een heroverweging toe.

Een aanbeveling: verstand met lef

Nederland kan ervoor kiezen het strenge bewijsregime op het punt van de blootstelling en de verjaring te laten rusten. In het belang van de vele slachtoffers moet, in ruil voor de (zeer) ruime veer die zij aan de onderhandelingstafel hebben gelaten op het gebied van de hoogte van de schadevergoeding, verlichting geboden worden op het gebied van de bewijslast. Op zijn minst verdient de uitbreiding van de nieuwe verjaringsregeling van artikel 3:310 lid 5 BW naar de oude blootstellingsgevallen aandacht. Juist in asbestzaken is gelet op de lange latentietijd de verjaring een hobbel waarvan niet kan worden gerechtvaardigd dat die in de risicosfeer van de slachtoffers blijft.

Het idee van fondsvorming ligt voor de hand,[39] niet alleen als uiting van solidariteit maar ook vanwege de grove nalatigheid in het beschermen tegen blootstelling in de vorige eeuw.[40] Niet valt in te zien waarom hernieuwde, serieuze overweging van deze optie op dit moment uit de weg moet worden gegaan.

Convenantpartijen moeten zich ten slotte aan een advies van het IAS, een door henzelf opgericht gezaghebbend instituut, durven te committeren. Een bindend advies van het IAS ligt voor de hand.

De noodklok zij bij deze geluid. Het is tijd voor verstand met lef. •

Noten

24. Vergelijk JA 2008, afl. 1, nr. 10, Rb. Amsterdam 1 november 2007, *LJN* BB7041 inzake *x/Nefalit*, r.o. 4.6 (gezichtspunt b) en in dezelfde zin meest recent Rb. Roermond (vzr.) 20 februari 2008, *LJN* BC4626.

25. Bijvoorbeeld HR 26 november 2004, *RvdW* 2004, 133 bevestigend op het oordeel van Rb. Rotterdam (pres.) 19 juni 2001, *KG* 2001/190, Hof 's-Gravenhage 25 juli 2003, *NJF* 2004, 28, Hof 's-Hertogenbosch 21 augustus 2001, *KG* 2001/274, Rb. Dordrecht (pres.) 17 juli 2003, *KG* 2003/173, Rb. Rotterdam 10 maart 2004, *NJF* 2004, 311, Hof 's-Gravenhage 19 maart 2004, *LJN* AO9002, Rb. Utrecht, sector kanton, 12 april 2006, *LJN* AW2494, Hof 's-Gravenhage 22 juni 2007, *LJN* BB0853, HR 17 februari 2006, *LJN* AU6927.

26. HR 31 oktober 1997, *NJ* 1998, 257 inzake *Bloem/RDM* (asbestose) en HR 31 oktober 1997, *NJ* 1998, 258 inzake *Andeweg/RDM* (mesothelioom).

27. Dat geeft gelet op de hybride positie van het IAS wederom te denken.

28. Zie <www.rvr.org>.

29. Tenzij er reden is voor peiljaarverlegging.

30. Die meer dan € 10 000 bedraagt.

31. Zie <www.rvr.org/nl/subhome_rbv/rechtsbijstand,Wat-zijn-de-kosten-.html>.

32. Vergelijk *JA* 2008, afl. 1, nr. 10, Rb. Amsterdam 1 november 2007, *LJN* BB7041 inzake *x/Nefalit* r.o. 4.6 (gezichtspunt b) en in dezelfde zin meest recent Rb. Roermond (vzr.) 20 februari 2008, *LJN* BC4626.

33. De proportionaliteitsrechtspraak in het kader van longkanker geeft inmiddels voldoende aanknopingspunten voor een adequate beoordeling van de causaliteit. Vergelijk HR 31 maart 2006, *LJN* AU6092 en *LJN* AU6093.

34. Vergelijk bijvoorbeeld het HIV-besmettingsarrest HR 8 juli 1992, *NJ* 1992, 714, voorts HR 28 januari 2005, *LJN* AR6458: aan een HIV-besmet slachtoffer werd *f* 300 000 (€ 136 000) toegekend. In de praktijk van asbestzaken heeft zich na het Convenant een wonderlijke ontwikkeling voorgedaan: de jurisprudentie rond de hoogte van schadevergoedingen voor asbestslachtoffers heeft zich aan de 'poldernorm' van het Convenant aangepast. Voor een internationale vergelijking van schadebedragen zij verwezen naar N.J. Wikely 1993: *Compensation for Industrial disease*, ISBN 1855212641, Dartmouth publishing company Ltd.

35. Jaarverslag IAS 2006.

36. En vanaf 1 december 2007 ook: TNS.

37. Een aantal dat in de toekomst door toename van verjaringsgevallen zal toenemen

38. Mr. A.S. Fransen van de Putte in zijn artikel 'Asbest en de AVB-verzekering', *AV&S* 2005, 12, afl. 2, p. 67 e.v.

39. Een vergelijking met het silicosegevallen dringt zich op.

40. Risico's van en maatregelen tegen asbestoserisico's moesten bij de overheid en asbestverwerkende werkgevers als sinds de dertiger jaren op grond van ontwikkelingen in het buitenland bekend zijn. Voorzorgsmaatregelen werden massaal nagelaten.